



BESLUT
2021-03-10

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 19 oktober 2020

Saken

Återkrav av studiemedel; även fråga
om studiemedel vid extraordinära
händelser i fredstid

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § tredje stycket studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN sökte och beviljades studiemedel för studier i Spanien, för vecka 33–51 år 2019 och för vecka 2–30 år 2020.

CSN fattade, den 13 mars 2020, ett likalydande beslut och anförde i huvudsak följande som skäl till beslutet. NN har meddelat att hon inte kommer att bedriva studier under perioden den 16 mars–den 29 mars 2020 på grund av att hennes barns skolor kommer att vara stängda. Uppgifterna innebär att NN har fått för mycket studiemedel utbetalt för vecka 12 och 13 år 2020. CSN kommer inte att kräva tillbaka studiemedlen för dessa veckor, eftersom NN inte kunde veta att de betalades ut felaktigt. CSN upplyste även om följande. Det finns ingen möjlighet att bevilja NN motsvarande tillfällig föräldrapenning under tiden som barnens skolor är stängda, detta eftersom barnen inte är sjuka. Om tiden för stängning av barnens skolor skulle förlängas kan NN inte få studiemedel för den tiden som hon själv inte bedriver studier. NN behöver, i sådant fall, meddela uppehåll i sina studier.

NN skickade, den 12 oktober 2020, in en skrivelse och anförde i huvudsak följande. Hon avbröt sina studier den 15 mars 2020 på grund av covid-19. Skolan erbjöd onlinestudier men eftersom hennes barns förskola var stängd så kunde hon inte studera online. Hon fick under våren besked från CSN om att hon skulle få behålla sitt studiemedel med hänsyn till rådande omständigheter.

CSN ändrade, den 19 oktober 2020, beviljningen till studiemedel för vecka 33–51 år 2019 och för vecka 2–11 år 2020. CSN beslutade samtidigt om återkrav av 76 449 kronor som betalats ut den 25 mars 2020, och vid fyra senare tillfällen, för vecka 14–30 år 2020. CSN anförde följande som skäl till beslutet. CSN har bedömt att NN har fått för mycket studiemedel utbetalt, eftersom hon inte bedrev studier under tiden den 16 mars–den 24 juli 2020. NN kan heller inte få behålla studiemedlen för perioden då hennes barns skola var stängd, och hon övergick till distansstudier, eftersom hennes barns skola i Spanien inte omfattas av skollagen (2010:800).

NN överklagade beslutet.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet.

NN lämnade därefter in en skrivelse och anförde i huvudsak följande. CSN har inte tagit hänsyn till relevant lagrum. Beslutet strider mot 4 § förordningen (2020:201) om studiestöd vid spridning av viss smitta. Skolan stängde som en följd av att Spanien, från och med den 14 mars 2020, utfärdade undantagstillstånd. Denna åtgärd syftade exklusivt till att förhindra spridningen av covid-19.

Författningsbestämmelser

Av 3 kap. 5 § studiestödslagen (1999:1395) framgår följande. Studiemedel får lämnas för varje vecka då den studerande bedriver studier på minst halvtid. Studierna måste dock pågå under en sammanhängande tid om minst tre veckor. Studiemedel får lämnas bara för sådan del av studietid som omfattas av den kursplan eller motsvarande som gäller för utbildningen.

Av 5 kap. 1 § studiestödslagen framgår följande. Det som betalats ut för mycket ska krävas tillbaka, om någon genom oriktiga uppgifter eller genom att inte fullgöra sin uppgifts- och anmälningsskyldighet eller på något annat sätt har orsakat att studiehjälp eller studiemedel lämnats felaktigt eller med för högt belopp. Detsamma gäller om någon på annat sätt fått studiestöd felaktigt eller med för högt belopp och insett eller borde ha insett detta. Om det finns synnerliga skäl, får ett krav på återbetalning helt eller delvis efterges.

Av 3 kap. 32 a § studiestödsförordningen (2000:655) framgår följande. En studerande som studerar med studiemedel och som är förälder har enligt andra och tredje styckena rätt att behålla studiemedlen under den tid då han eller hon helt avstår från studier för tillfällig vård av barn (vårdperiod). Med förälder likställs personer som enligt 11 kap. 4–6 §§ socialförsäkringsbalken ska likställas med föräldrar i fråga om rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barn.

En studerande som avses i första stycket har rätt att behålla studiemedlen i situationer som anges i 13 kap. socialförsäkringsbalken eller i sådana föreskrifter som avses i 2 kap. 5 a § samma balk.

En studerande som avses i första stycket får behålla studiemedlen under den längsta tid per kalenderår och barn som anges i 13 kap. socialförsäkringsbalken eller

i sådana föreskrifter som avses i 2 kap. 5 a § samma balk. Vid omräkning från dagar med tillfällig föräldrapenning till veckor med studiemedel ska 60 dagar motsvara 12 veckor och 10 dagar motsvara 2 veckor.

Av 4 § förordningen (2020:201) om studiestöd vid spridning av viss smitta framgår följande. En studerande som studerar med studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) i Sverige eller utomlands har rätt att behålla beviljade studiemedel vid ledighet som har samband med åtgärder för att förhindra spridningen av det virus som orsakar covid-19 och som innebär att den studerande saknar möjlighet att bedriva sina studier på grund av

1. att en läroanstalt inte kan erbjuda utbildning, eller
2. andra omständigheter som den studerande inte kan råda över.

En studerande får vid sådan ledighet som avses i första stycket även beviljas merkostnadslån enligt 3 kap. 13–13 c §§ studiestödsförordningen (2000:655).

Av 2 § förordningen (2020:244) om viss tillfällig föräldrapenning med anledning av sjukdomen covid-19 framgår bland annat följande. En förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. socialförsäkringsbalken för vård av ett barn som avses i 16, 22 eller 27 § samma kapitel, om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med att den verksamhet enligt skollagen (2010:800) som barnet normalt deltar i är stängd eller delvis stängd i sådana situationer som avses

1. i 3 § första stycket lagen (2020:148) om tillfällig stängning av verksamheter på skolområdet vid extraordinära händelser i fredstid,
2. i 4 § första stycket samma lag, och
3. i 2 § första stycket förordningen (2020:115) om utbildning på skolområdet och annan pedagogisk verksamhet vid spridning av viss smitta.

Med att en verksamhet enligt skollagen är stängd avses i denna förordning detsamma som i 2 § lagen om tillfällig stängning av verksamheter på skolområdet vid extraordinära händelser i fredstid. Med att en verksamhet enligt skollagen är delvis stängd avses i denna förordning detsamma som i 2 § tredje stycket förordningen om utbildning på skolområdet och annan pedagogisk verksamhet vid spridning av viss smitta.

Överklagandenämndens bedömning

Överklagandenämnden konstaterar inledningsvis att NN sökte och beviljades studiemedel för studier i Spanien, för vecka 33–51 år 2019 och för vecka 2–30 år 2020. I ärendet är vidare klarlagt att NN inte har bedrivit några studier under vecka 12–30 år 2020, med anledning av att hennes barns skola var stängd under nämnda veckor. Överklagandenämnden har således att pröva om NN, med stöd av någon av de författningar som meddelats med anledning av covid-19, har rätt att behålla de studiemedel som betalats ut för vecka 14–30 år 2020.

Överklagandenämnden kan i sammanhanget konstatera att regeringen i 2 § förordningen om viss tillfällig föräldrapenning med anledning av sjukdomen covid-19 har utfärdat särskilda bestämmelser om rätt att behålla studiemedel när den studerandes barns förskola eller skola har stängt. En förutsättning för att en studerande ska ha rätt att behålla studiemedel i en sådan situation är att den verksamhet som barnet

normalt deltar i omfattas av skollagen (2010:800). Den skola som NN:s barn går i omfattas såvitt framgår inte av skollagen och NN har mot den bakgrunden inte rätt att behålla studiemedlen med stöd av nämnda förordning under den tid då hon avstått från studier.

Syftet med regleringen i förordningen om studiestöd vid spridning av viss smitta är att studiestödssystemet ska trygga försörjningen för en studerande, som haft för avsikt att bedriva studier med studiemedel eller studiestartsstöd, även under en period då han eller hon inte längre har någon faktisk möjlighet att bedriva studier på grund av extraordinära händelser (se prop. 2019/20:132 s. 104).

Med hänsyn till att det finns särskilda bestämmelser om rätt att behålla studiemedel när den studerandes barns förskola eller skola har stängt bedömer Överklagandenämnden att förordningen om studiestöd vid spridning av viss smitta måste anses omfatta andra situationer än den nu aktuella. NN kan därför inte anses ha saknat möjlighet att bedriva sina studier på det sätt som avses i 4 § förordningen om studiestöd vid spridning av viss smitta på grund och kan därmed heller inte härleda någon rätt till studiemedel från nämnda förordning.

Överklagandenämnden finner slutligen att NN, genom att inte fullgöra sin uppgifts- och anmälningsskyldighet, har orsakat att studiemedel betalades ut felaktigt. Grund för återkrav finns därför. För att återkrav ska kunna efterges krävs att det finns synnerliga skäl, det vill säga ytterst speciella omständigheter. De omständigheter som NN har åberopat är, enligt nämndens mening, inte sådana att det finns synnerliga skäl för eftergift. Överklagandet ska därför avslås.

Robert Schött

Stefan Öberg

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Schött, myndighetschef, Anita Enocksson, Hans Eklund, Sebastian Hasselström, Jessica Levin, Helena Söderberg och Christer Bergqvist

Föredragande: Stefan Öberg

Kopia till CSN